

Ks. Tomasz Chrzan

Słuchać, by usłyszeć i działać

Katecheza dla uczniów szkół ponadpodstawowych

Cele katechetyczne – wymagania ogólne:

- kształtowanie postawy dialogu w oparciu o szacunek i wzajemne słuchanie
- refleksja nad procesem synodalności we wspólnocie Kościoła

Cele nauczania – wymagania szczegółowe:

Uczeń:

- wyjaśnia sens dialogu, wzajemnego słuchania i twórczego spotkania
- tłumaczy w jaki sposób słuchanie i dialog prowadzą do owocnej ewangelizacji

Umiejętności:

Uczeń:

- wyjaśnia pojęcia: synod, ewangelizacja
- wskazuje różnice między synodalnością a demokracją

Kształtowane postawy:

Uczeń:

- przyjmuje postawę otwartą – gotową do dyskusji i dialogu z ludźmi o innych poglądach
- poszukuje własnego miejsca we wspólnocie Kościoła (parafia, grupy religijne) w duchu odpowiedzialności
- uczestniczy w życiu Kościoła pogłębiając informacje na temat drogi synodalnej

Metody: pogadanka, praca z tekstem, film.

Środki dydaktyczne: Pismo św., Homilia papieża Franciszka podczas Mszy św. inaugurującej XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów z 10 października 2021 r. (e-kai.pl); T. Żołna, Misjonarze i krew męczenników (Gość Niedzielny); film pt. Synod o synodalności – wszystko co musisz wiedzieć (synod.org.pl; <https://youtu.be/iKHL1YDpFNw>).

Wprowadzenie:

- Katecheta pyta uczniów o sens przysłowia: „Zgoda buduje, niezgoda rujnuje”. Można oczekiwać odpowiedzi: przestroga przed kłótniami, zachęta do jedności myśli i celu, zachęta do budowania relacji międzyludzkich, wartość pokoju.
- Prowadzący pyta młodzież o warunki osiągnięcia zgody między ludźmi. Można oczekiwać odpowiedzi: wzajemny szacunek, otwartość na drugiego, wzajemne słuchanie.
- Nauczyciel wraz z uczniami analizują tekst (Załącznik 1). Stawiając pytania, Katecheta wskazuje problem koniecznych do skutecznej ewangelizacji: otwartości, dialogu, słuchania i wzajemnego poznania. Wyjaśnia: system akomodacyjny Matteo Ricci’ego stanowi dobry obraz takiej postawy.

Rozwinięcie:

- Katecheta stawia problem: co to znaczy słuchać innych i jak należy to robić?
- Prowadzący odczytuje tekst Ewangelii Mk 10, 17-22 i wyjaśnia: analiza ewangelicznego tekstu dokonana przez papieża Franciszka pomoże odpowiedzieć na powyższe pytanie.
- Nauczyciel dzieli klasę przynajmniej na trzy grupy. Każda z nich analizuje przygotowane teksty:
 - * Grupa I – „spotkać” (Załącznik 2)
 - * Grupa II – „słuchać” (Załącznik 3)
 - * Grupa III – „rozeznac” (Załącznik 4)
- Uczniowie odpowiadają na pytania zamieszczone pod tekstem. Wpisując je w odpowiednie miejsca, tworzą mapę myśli (Załącznik 5):
 - * Grupa I – „spotkać”: 1.1 – uwaga, czas, gotowość; 1.2 – Bóg, drugi człowiek.
 - * Grupa II – „słuchać”: 2.1 – serce; 2.2 – swoboda, brak osądu, akceptacja.
 - * Grupa III – „rozeznac”: 3.1 – dialog; 3.2 – adoracja, modlitwa, Słowo Boże.
- Katecheta podsumowuje: słuchanie może dotyczyć Boga i człowieka. Jego pierwszym elementem zawsze jest spotkanie, które zakłada z naszej strony poświęcenie uwagi i czasu osobie, z którą się spo-

tykamy. Jakość słuchania i owocność spotkania zależą zaś głównie od nastawienia naszego serca. To właśnie w tej przestrzeni rodzą się postawy otwartości i dialogu, potrzebne do owocnej ewangelizacji.

- Nauczyciel wyjaśnia pojęcie synodu (pojęcie wielokrotnie występuje w tekście). Może posłużyć się także filmem: <https://youtu.be/iKHL1YDpFNw> (6 min.):
 - * synod (gr. syn-hodos – wspólna droga) – spotkanie przedstawicieli Kościoła w celu omówienia istotnych spraw i problemów Wspólnoty;
 - * papież Franciszek zaproponował uczestnictwo w synodzie wszystkim wiernym – spotkania trwają w parafiach, diecezjach i innych wspólnotach od 2021 r. Wnioski z całego świata trafiają w październiku bieżącego roku na spotkanie biskupów z papieżem.
 - * istotnym zadaniem synodu jest spotkanie z Bogiem i ludźmi, słuchanie Ducha Świętego i siebie nawzajem, a następnie właściwe rozeznanie.
 - * ostatecznym celem synodu jest skuteczna ewangelizacja (Prowadzący może wyjaśnić sens tego pojęcia).

Podsumowanie:

- Katecheta podsumowuje lekcje:
 - * Kościół to wspólnota wierzących – każdy jest za nią odpowiedzialny.
 - * Celem działalności Kościoła jest ewangelizacja – prowadzenie do Chrystusa.
 - * Odpowiedzialność za wspólnotę wyraża się we właściwym rozeznawaniu kierunków działania.
 - * Rozeznanie zakłada: spotkanie z Bogiem i ludźmi, wzajemny dialog i szacunek, a także wielostronne słuchanie na poziomie serca.
 - * Rozeznanie i podejmowanie decyzji nie opierają się na zasadach demokracji, ale na ciągłym wsłuchiwaniu się w głos i propozycje Ducha Świętego, według słów Jezusa: „gdzie są dwaj, albo trzej zebrani w imię moje, tam jestem pośród nich” (Mt 18,20).
 - * Kościół jest więc wspólnotą słuchającą i ewangelizującą.

Tomasz Żoła, Misjonarze i krew męczenników

Na przełomie XVI i XVII wieku do Chin przybywają jezuici. Zaskakuje ich oryginalność tamtejszego społeczeństwa oraz wysoki poziom rozwiniętej kultury (...). Na czele grupki misjonarzy stoi Matteo Ricci. W głowach jezuitów rodzi się pomysł na nową metodę chrystianizacji. Ricci dostosowuje pewne tradycje i zwyczaje chińskich gospodarzy, a nawet wykorzystuje terminy zaczerpnięte z ich języka w chrześcijańskich obrzędach. System ten nazwano akomodacją albo rytym chińskim. Wykształceni jezuici wzbudzają szacunek wśród Chińczyków swoją rozległą wiedzą. Umiejętności techniczne, znajomość matematyki, kartografii i astronomii oraz rozprawy teologiczne w języku chińskim otwierają przed Matteo Riccim i jego współbraćmi podwoje domów arystokracji oraz bramy pałacu cesarskiego (...). W atmosferze duchowej otwartości jezuici propagują chrześcijaństwo wśród oświeconej klasy społecznej. To pozwala im stanąć przed cesarzem. Po jednej z audiencji chrzest przyjmuje nawet kilku członków rodziny władcy. Udaje się uzyskać również zgodę na budowę kościoła w Pekinie (...).

Przybywający w kolejnych falach do Chin misjonarze hiszpańscy z zakonów żebraczych (franciszkanie i dominikanie) preferują jednak tradycyjne metody chrystianizacji. Z krzyżem w ręku nawołują do nawrócenia. Odrzucają metody "oswajania" tradycji i kultury cesarstwa, jako sprzeczne z wiarą w Chrystusa. Zwolennicy różnych metod prowadzenia działalności misyjnej nie potrafią jednak spokojnie przedyskutować swoich racji. Dochodzi do konfliktu (...) Klemens XI w 1714 r. zakazuje stosowania rytów chińskich. W odpowiedzi chiński cesarz wydała misjonarzy z Państwa Środka, zabraniając propagowania chrześcijaństwa. Rozpoczyna się okres krwawych prześladowań chrześcijan.

Źródło: Tomasz Żoła, Misjonarze i krew męczenników, Gość Niedzielny, 27/2004.

Załącznik nr 2

**Homilia papieża Franciszka podczas Mszy św. inauguracyjnej
XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów,
10 października 2021 r.**

Spotkać. Ewangelia rozpoczyna się opisem spotkania. Pewien człowiek idzie na spotkanie Jezusa i klęka przed Nim, zadając Mu decydujące pytanie: „Nauczycielu dobry, co mam czynić, aby osiągnąć życie wieczne?” (w. 17). Pytanie tak ważne wymaga uwagi, czasu, gotowości spotkania z drugim człowiekiem i pozwolenia, by jego niepokój stał się dla nas wyzwaniem. Istotnie, Pan nie jest obojętny, nie okazje poirytowania czy zaniepokojenia, wręcz przeciwnie, zatrzymuje się z nim. Jest gotów na spotkanie. Nic nie pozostawia Go obojętnym, wszystko go fascynuje. Spotkanie twarzy, wymiana spojrzeń, dzielenie się historią każdej osoby: tak wygląda bliskość Jezusa. On wie, że spotkanie może zmienić życie. A Ewangelia jest pełna spotkań z Chrystusem, które podnoszą na duchu i uzdrawiają. Jezus nie śpieszył się, nie patrzył na zegarek, aby szybko zakończyć spotkanie. Był zawsze do dyspozycji osoby, którą spotykał, aby jej słuchać.

Także i my, rozpoczynający tę drogę, jesteśmy wezwani, by stać się ekspertami w sztuce spotkania. Nie w organizowaniu wydarzeń czy rozważań teoretycznych nad problemami, ale przede wszystkim w poświęcaniu czasu na spotkanie z Panem i promowaniu spotkań między sobą (...). Często właśnie w ten sposób Bóg wskazuje nam drogi, którymi mamy podążać, wydobytając nas z naszych znużonych przyzwyczajień. Wszystko się zmienia, gdy jesteśmy zdolni do prawdziwego spotkania z Nim i ze sobą nawzajem. Bez formalności, bez udawania, bez sztuczek (...).

Źródło: <https://www.ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-podczas-mszy-sw-inauguracyjnej-xvi-zwyczajne-zgromadzenie-ogolne-synodu-biskupow-10-pazdziernika-2021/> [wstęp: 26.06.2023].

1. Wymień trzy elementy konieczne do przeprowadzenia prawdziwego spotkania.
2. Wskaż osoby, do spotkań z którymi zachęca nas papież.

**Homilia papieża Franciszka podczas Mszy św. inauguracyjnej
XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów,
10 października 2021 r.**

Drugi czasownik: słuchać. Prawdziwe spotkanie rodzi się jedynie ze słuchania. Jezus rzeczywiście słucha pytania tego człowieka, jego niepokoju religijnego i egzystencjalnego. Nie daje zwyczajowej odpowiedzi, nie proponuje gotowego rozwiązania, nie udaje, że uprzejmie odpowiada, tylko po to, by się go pozbyć i iść dalej swoją drogą. Po prostu wysłuchuje go. Cały czas, jaki był potrzebny, bez pośpiechu. I – co najważniejsze – Jezus nie lęka się słuchać go sercem, a nie tylko uszami. Istotnie, Jego odpowiedź nie ogranicza się do dostrzeżenia pytania, ale pozwala bogaczowi opowiedzieć swoje dzieje, swobodnie mówić o sobie. Chrystus przypomina mu o przykazaniach, a on zaczyna opowiadać o swoim dzieciństwie, o swojej drodze religijnej, o tym, jak usiłował szukać Boga. Kiedy słuchamy sercem, to właśnie się dzieje: druga osoba czuje się mile widziana, nie osądzana, ma swobodę opowiadania o swoich doświadczeniach i drodze duchowej.

Zadajmy sobie pytanie, szczerze, podczas tej drogi synodalnej: jak my słuchamy? Jak wygląda „słuch” naszego serca? (...) Czynić Synod, to stanąć na tej samej drodze, co Słowo, które stało się człowiekiem: to iść Jego śladami, wsłuchując się w Jego Słowo wraz ze słowami innych. To odkrywanie ze zdumieniem, że Duch Święty wieje w sposób zawsze zaskakujący, aby podsunąć nowe drogi i języki (...). Duch Święty prosi nas, abyśmy wsłuchiwali się w pytania, niepokoje, nadzieje każdego Kościoła, każdego ludu i narodu. A także byśmy wsłuchiwali się w świat, w wyzwania i zmiany, jakie przed nami stawia. Nie uciszajmy naszych serc, nie blokujmy się w naszych pewnikach. Pewniki często zamykają nas. Posłuchajmy się nawzajem.

Źródło: <https://www.ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-podczas-mszy-sw-inauguracyjnej-xvi-zwyczajne-zgromadzenie-ogolne-synodu-biskupow-10-pazdziernika-2021/wstep:26.06.2023>].

1. Wskaż miejsce, w którym – według papieża – dokonuje się prawdziwe słuchanie.
2. Wymień trzy elementy, które – zdaniem Franciszka – towarzyszą wypowiedzi właściwie słuchanej osoby.

Załącznik nr 4

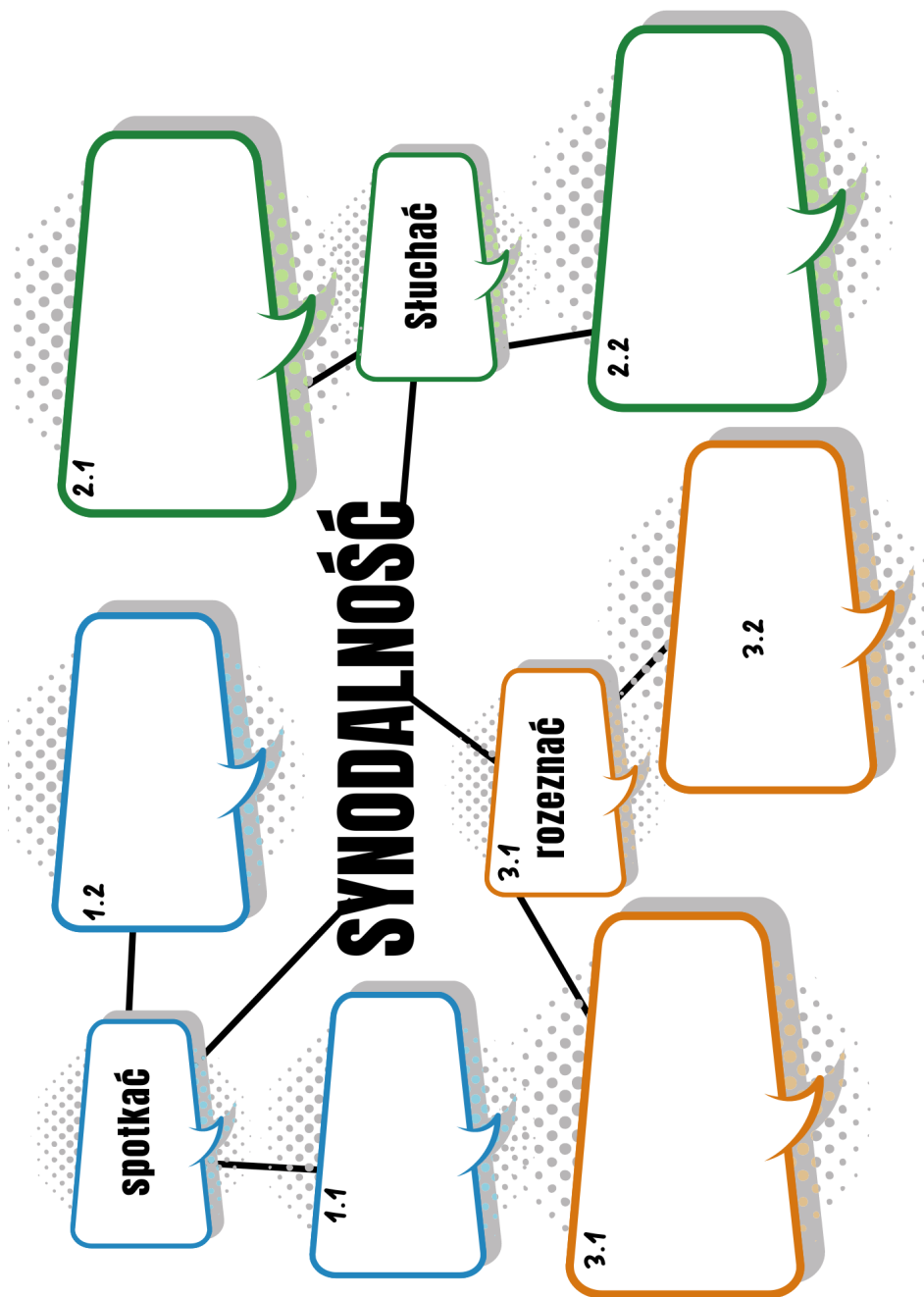
**Homilia papieża Franciszka podczas Mszy św. inauguracyjnej
XVI Zwyczajne Zgromadzenie Ogólne Synodu Biskupów,
10 października 2021 r.**

Wreszcie, rozeznąć. Spotkanie i wysłuchanie siebie nawzajem nie są celem samym w sobie, pozostawiając rzeczy takimi, jakimi są. Przeciwnie, kiedy podejmujemy dialog, zadajemy sobie pytania, jesteśmy w drodze, a w końcu nie jesteśmy tacy sami, jak na początku, jesteśmy odmienieni. Pokazuje to nam dzisiaj Ewangelia. Jezus wyczuwa, że człowiek, który przed Nim stoi, jest dobry i religijny, zachowuje przykazania, ale chce go wyprowadzić dalej, poza zwyczajne przestrzeganie przykazań. W dialogu pomaga mu rozeznąć. Proponuje, aby spojrział w głąb siebie, w świetle miłości, z jaką On sam, wpatrując się w niego, miłuje go (por. w. 21), i aby w tym świetle rozeznał, do czego naprawdę przywiązane jest jego serce. I wtedy odkrywa, że jego dobro nie polega na dodawaniu kolejnych aktów religijnych, lecz przeciwnie, na оголоczeniu siebie samego: na sprzedaniu tego, co zajmuje jego serce, by uczynić miejsce dla Boga.

Jest to cenna wskazówka również dla nas. Synod jest procesem rozeznania duchowego, rozeznania kościelnego, którego dokonuje się na adoracji, w modlitwie, w kontakcie ze Słowem Bożym (...). W tych dniach Jezus wzywa nas, tak jak to uczynił z bogatym człowiekiem w Ewangelii, do оголоczenia się, do pozbycia się tego, co światowe, a także naszych zamknięć i powtarzających się wzorców duszpasterskich; do postawienia sobie pytania, co Bóg chce nam powiedzieć w tym czasie i w jakim kierunku chce nas poprowadzić.

Źródło: <https://www.ekai.pl/dokumenty/homilia-papieza-franciszka-podczas-mszy-sw-inauguracyjnej-xvi-zwyczajne-zgromadzenie-ogolne-synodu-biskupow-10-pazdziernika-2021/wstep:26.06.2023>].

1. Wskaż sposób/metodę pomagającą człowiekowi właściwie rozeznawać sytuację własnego życia.
2. Wymień trzy miejsca/momenty, podczas których człowiek najlepiej rozeznaje duchowe wskazania.

Załącznik nr 5 - Mapa myśli